

Lasten ja nuorten osallisuuden edistämisen kaupunkitasoiset tavoitteet, arviointi ja johtaminen Helsingissä 2021–2025

1. Kaupungin toimintaa ohjaavat velvoitteet lasten ja nuorten osallisuuden edistämiseksi

YK:n lapsen oikeuksien sopimus toteaa, että lapsella on oltava oikeus ilmaista näkemyksensä häntä koskevissa asioissa. Lapsen näkemykset on otettava huomioon lapsen iän ja kehitystason mukaisesti.

Lasten ja nuorten osallisuuden edistämiseen velvoittavat useat lait ja asiakirjat. Lasten ja nuorten osallisuutta määrittävät mm. perustuslaki, kuntalaki, nuorisolaki, lastensuojelulaki, laki ammatillisesta koulutuksesta, lukiolaki, perusopetuslaki ja varhaiskasvatustilaki.

Varhaiskasvatussuunnitelman, esiopetuksen-, perusopetuksen ja lukiopetuksen opetussuunnitelmien perusteissa sekä Stadin ammatti- ja aikuisopiston tutkintojen perusteissa nähdään osallisuuden ja vaikuttamisen mahdollisuuksien edistäminen tärkeänä. Lapsen ja nuoren osallisuuden vahvistaminen on opetuksen keskeinen tavoite ja suunnitelmissa korostetaan lasten oikeutta tulla nähdyksi ja kuulluksi. Nuorten osallisuuden vahvistaminen on myös Helsingin nuorisopalveluiden nuorisotyön perussuunnitelman (NUPS) keskeinen periaate.

Helsingin toimintaa lasten ja nuorten osallisuuden edistämässä ohjaavat kaupungin eettiset periaatteet sekä Helsingin osallisuus- ja vuorovaikutusmallin periaatteet.

Kaupunkistrategian (2021–2025) mukaisesti Helsingissä lisätään eri väestöryhmien tasavertaista kohtaamista ja kuntalaisten kykyä nähdä kaupunki muiden silmin. Strategiassa linjataan, että Helsinki vahvistaa osallisuutta ja vuorovaikutteisuutta kaikessa kaupungin toiminnassa. Helsinki edistää viestinnän ja osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksien monikanavaisuutta, monimuotoisuutta ja monikielisyyttä huomioiden myös asuinalueiden väliset erot.

2. Johtaminen ja kaupunkitasoinen yhteistyö

Helsinkiin perustetaan Lasten ja nuorten osallisuuden ohjausryhmä. Ohjausryhmä asetetaan osaksi kaupunkitasoista terveyden ja hyvinvoinnin edistämisen (HYTE) ohjausrakennetta, lasten ja nuorten hyvinvointia edistävän LANU-verkoston taktiseksi ryhmäksi. Ohjausryhmään nimetään jäsenet kaikilta kaupungin toimialoilta ja kaupunginkansliasta.

Ohjausryhmä edistää kaupunkitasoisesti lasten ja nuorten osallisuuden vahvistamista ja vaikuttamistoiminnan yhteensovittamista ja kehittämistä. Ohjausryhmän tehtävänä on laatia lasten ja nuorten osallisuuden edistämiseen ja vaikuttamisjärjestelmän toimeenpanoon konkreettiset toimenpiteet. Toimenpiteet käsitellään kaupunkitasoisissa hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen ohjausrakenteissa (HYTE) sekä kaupungin osallisuusmallin ohjausrakenteissa ja toimielimissä.

Ohjausryhmä huolehtii, että osallistumisen ja vaikuttamisen toimintatapoja ja kanavia kehitetään kaupunkiyhteisesti ja kehittämisessä ja arvioinnissa kuullaan lapsia ja nuoria.

3. Lasten ja nuorten osallisuuden ja vaikuttamisen kaupunkitasoiset tavoitteet ja arviointi

Yhteisillä tavoitteilla varmistetaan, että lasten ja nuorten osallisuutta edistetään systemaattisesti ja kaupunkitasoisesti. Osallisuutta ja vaikuttamista tarkastellaan kaupungissa kahdesta suunnasta: lasten ja nuorten hyvinvoinnin vahvistamisen näkökulmasta sekä kaupungin toimintaan vaikuttamisen ja demokratiakasvatuksen näkökulmasta. Helsinki sitoutuu tekemään töitä sen eteen, että jokainen lapsi ja nuori kokee osallisuutta ja uskoo mahdollisuuksiinsa vaikuttaa ja että lasten ja nuorten ääni kuuluu monipuolisesti kaupungissa.

Tavoitteiden toteutumista arvioidaan seuraamalla systemaattisesti kouluterveyskyselyn tuloksia ja hyödyntämällä niitä toiminnan kehittämisessä. Arvioinnissa kartoitetaan myös alueiden välisiä eroja lasten ja nuorten osallisuudessa ja arvioinnin pohjalta etsitään keinoja erojen kaventamiseksi.

Konkreettiset toimenpiteet tavoitteiden edistämiseksi laaditaan vuosittain lasten ja nuorten osallisuuden ohjausryhmässä. Vaikuttamiskanavia ja toimintatapoja kehitetään jatkuvasti yhdessä lasten ja nuorten kanssa.

Tavoitteiden ja toimenpiteiden kohderyhmää ovat kaikki alle 25-vuotiaat helsinkiläiset. Ikähaitari on laaja, joten toiminnan suunnittelussa on tärkeää huomioida eri ikäryhmien tarpeet ja mahdollisuudet vaikuttaa. Osa vaikuttamiskanavista ja toimintatavoista on kohdennettu tarkemmin rajatuille ikäryhmille. Esimerkiksi nuorisoneuvoston toiminta on kohdennettu 13–17 –vuotiaille nuorille.

	Kaupunkitasoiset tavoitteet strategiakaudella 2021–2025	Arviointi ja seuranta
<i>Jokainen lapsi ja nuori kokee osallisuutta ja uskoo mahdollisuuksiinsa vaikuttaa.</i>	Vahvistetaan kaikkien lasten ja nuorten parissa toimivien aikuisten osaamista osallisuudesta. Tunnistetaan lasten ja nuorten arjesta prosesseja, jotka vahvistavat osallisuuden kokemusta.	Lasten ja nuorten osallisuuden kokemuksen kehittymistä seurataan systemaattisesti hyödyntäen kouluterveyskyselyn osallisuusindikaattorin tuloksia. Seurannassa tunnistetaan alueiden väliset erot.
<i>Lasten ja nuorten ääni kuuluu monipuolisesti kaupungissa.</i>	Kaikilla kaupungin toimialoilla kehitetään tapoja kuulla lapsia ja nuoria. Lapsia ja nuoria koskevan tutkimus- ja kokemustiedon hyödyntämistä kehitetään.	Kehitetään lasten ja nuorten osallistumisen alueellista kattavuutta ja alueellisen osallisuuden toteutumista kuvaavia mittareita.

4. Osallisuuden ja vaikuttamisen tasot

Osallisuuden ja vaikuttamisen tasoja (Liite 4) kuvaamalla pyritään vahvistamaan yhteistä ymmärrystä lasten ja nuorten osallisuuden kokemusten rakentumisesta ja vaikuttamisen paikkojen moninaisuudesta. Tavoitteena on varmistaa, että kaupunki tukee lasten ja nuorten osallisuuden kokemuksen syntyä päivittäisissä toiminnoissaan. Tämän lisäksi kaupungin on tärkeää innostaa lapsia ja nuoria aktiivisuuteen tarjoamalla monipuolisesti erilaisia vaikuttamisen kanavia ja paikkoja.

Osallisuus ja vaikuttaminen lasten ja nuorten arjen ympäristöissä

Osallisuuden perusta rakentuu jokapäiväisissä kohtaamisissa lasten ja nuorten arjen ympäristöissä, esimerkiksi kouluissa ja harrastuksissa. Helsingissä panostetaan kaikkien lasten ja nuorten osallisuuden

vahvistamiseen. Tavoitteena on lisätä kaupungissa osaamista ja ymmärrystä lasten ja nuorten osallisuuden kysymyksistä. Keskeistä on tukea lasten ja nuorten osallisuutta joka päivä ja varmistaa, että lapset ja nuoret saavat aktiivisesti toimia ja vaikuttaa omassa arjessaan. Helsingissä varmistetaan, että jokainen lapsi ja nuori tulee päivittäin kohdatuksi, heidän uskonsa omiin vaikuttamisen mahdollisuuksiinsa kasvaa ja palveluita ja toimintaa kehitetään yhdessä.

Osallisuus ja vaikuttaminen asuinalueilla

Lasten ja nuorten osallisuutta ja vaikuttamista asuinalueilla edistetään aktiivisesti alueiden toimijoiden välistä yhteistyötä vahvistamalla. Kaikilla kaupungin toimialoilla kehitetään tapoja kuulla lapsia ja nuoria palveluiden ja alueiden suunnittelussa ja kehittämisessä. Osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksien kehittämisessä huomioidaan asuinalueiden väliset erot.

Osallisuus ja vaikuttaminen kaupunkitasolla

Helsingissä lapset ja nuoret harjoittelevat osallisuutta ja vaikuttamista kaupunkitasolla monin eri tavoin. Helsingissä toimii mm. aktiivinen nuorisoneuvosto, kaupungissa on erilaisia kokemusasiantuntijaryhmiä ja lapset ja nuoret vaikuttavat talouden käytön suunnitteluun osallistuvan budjetoinnin prosesseissa.

Strategiakaudella 2021–2025 Helsingissä kokeillaan 2 kertaa vuodessa järjestettäviä avoimia apulaispormestarien toimialailtoja, joissa nuoret voivat tuoda esiin heille tärkeitä asioita suoraan kaupungin johdolle. Helsingissä lisätään myös eri-ikäisten kaupunkilaisten tasavertaista kohtaamista. Osallistumisprosessien läpinäkyvyyttä lisätään siten, että lapset ja nuoret ymmärtävät, mihin osallistuminen kaupungissa kulloinkin vaikuttaa.

Osallisuus ja vaikuttaminen kansallisesti ja kansainvälisesti

Helsingissä tavoitteena on, että lapset ja nuoret saavat kokemuksen, että heidän äänellään on merkitystä myös kansallisissa ja kansainvälisissä kysymyksissä. Kaupunki edistää lasten ja nuorten kiinnittymistä erilaisiin verkostoihin ja kannustaa yhteistyöhön yli kaupunki- ja valtiorajojen. Tavoitteena on, että Helsinki profiloituu kansainvälisesti edelläkävijänä lasten ja nuorten osallisuudessa ja vaikuttamisessa.